

Sygn. akt: WZ 29/13

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Marian Buliński

SSN Jan Bogdan Rychlicki (sprawozdawca)

Protokolant Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej del. do Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Wojciecha Serafina
w sprawie K. K. skazanego z art. art. 6, 15 § 1 i 2 w zw. z art. 7 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. 1946, Nr 30, poz. 192) po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 12 grudnia 2013 r, zażalenia pełnomocnika E. K. córki K. K. na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 września 2013 r.,

p o s t a n o w i ł:

- 1. zmienić zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 1991, Nr. 34, poz. 149 ze zm.) stwierdzić nieważność wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 czerwca 1952 r. w odniesieniu do K. K.,**
- 2. na podstawie art. 13 cyt. wyżej ustawy koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 czerwca 1952 r., sygn. akt Sr. .../52, m.in. W. K. został uznany za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 15 § 1 i 2 w zw. z art. 7 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. z 1946 r. Nr 30, poz. 192), popełnionego w ten sposób, że od września 1950 r. do pierwszej połowy stycznia 1952 r., na terenie Gdańska i Gdyni działając na szkodę Państwa Polskiego jako pracownik kontraktowy Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej gromadził i przekazywał K. P. wiadomości stanowiące tajemnice wojskową i państwową dotyczące polskiej marynarki wojennej; ponadto został uznany za winnego przestępstwa określonego w art. 6 cyt. dekretu popełnionego w ten sposób, że w listopadzie 1951 r. w Gdańsku jako obywatel Polski za działalność na szkodę Państwa Polskiego, w szczególności za zdjęcia rysunków technicznych dokonywanych przez siebie w Oficerskiej Szkole Marynarki Wojennej przyjął od rezydenta angielskiego wywiadu K. P. korzyść majątkową w wysokości 2 500 zł.

Za powyższe K. K. wymierzono łącznie karę śmierci z pozbawieniem praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego mienia na rzecz Skarbu Państwa.

Najwyższy Sąd Wojskowy po rozpoznaniu skargi rewizyjnej m.in. obrońcy K. K., postanowieniem z dnia 11 sierpnia 1952 r., sygn. akt S. .../52, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wobec nieskorzystania przez Prezydenta RP z prawa łaski w dniu 9 października 1952 r., wobec K. K. kara śmierci została wykonana.

W dniu 11 grudnia 2012 r. pełnomocnik E. K., córki K. K. złożył wniosek o stwierdzenie, na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz Niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.), nieważności wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 czerwca 1952 r. w części dot. K. K.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. postanowieniem z dnia 25 września 2013 r., wniosku nie uwzględnił.

W ocenie Sądu rozpoznającego ten wniosek działalność K. K. na rzecz „obcego brytyjskiego wywiadu” nie może być oceniana jako prowadzenie przez niego działalności polityczno-opozycyjnej wobec ówczesnych władz PRL, albowiem K. K. nie miał świadomości, że w ten sposób działa na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, zaś oba czyny, które następnie przypisano represjonowanemu, miały na celu osiągnięcie przez niego korzyści majątkowej „co faktycznie nastąpiło”.

Zażalenie na to postanowienie wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni. Zaskarżając postanowienie w całości zarzucił obrazę „art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie wadliwej, dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności tzw. akt historycznych oraz dokumentu MBP z czerwca 1953 r., której następstwem było przyjęcie przez Wojskowy Sąd Okręgowy, że K. K. dokonując czynów, za które został skazany przez b. WSR w W. oraz b. NSW, nie miał zamiaru działać na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, że motywem jego działania była chęć osiągnięcia zysku, a także – w sposób dorozumiany – że otrzymanie wynagrodzenia za prowadzenie działalności wywiadowczej uniemożliwia przyjęcie zamiaru działania na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego – podczas gdy prawidłowa ocena tego materiału powinna prowadzić do wniosku, że K. K. dokonując przypisanych mu czynów był w pełni świadomy, że funkcjonuje w ramach struktur związanych z Rządem Emigracyjnym RP, że działa na szkodę władz tzw. Polski Ludowej oraz na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a nadto, że nie działał z chęci zysku”.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i stwierdzenie nieważności cyt. wyżej wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. w odniesieniu do K. K. jak również postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego utrzymującego w mocy to orzeczenie.

Sąd Najwyższy rozważył.

Zażalenie jest zasadne. Zgodzić się należało z autorem zażalenia, że ocena czynów, które przypisano K. K. (w tym pobudek i motywów jego postępowania), w świetle art. 1 ust. 1 cyt. ustawy, jawi się jako rażąco dowolna i została dokonana z obrazą art. 7 k.p.k., mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia. Zgodnie z treścią art. 3

ust. 4 cyt. ustawy w postępowaniu o stwierdzenie nieważności orzeczenia mają odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego. Jest więc rzeczą oczywistą, że art. 7 k.p.k., również znajduje odpowiednie zastosowanie. Przed merytorycznym odniesieniem się do zarzutu podniesionego w zażaleniu należało poczynić kilka uwag związanych z zakresem stosowania ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu (...) . Jak zgodnie podnosi się w orzecznictwie i piśmiennictwie celem tejże ustawy była i jest rehabilitacja osób, które faktycznie działały na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a czynnikiem istotnym w tej mierze były nie poglądy polityczne, ale konkretna rzeczywista działalność represjonowanych z tego powodu osób. Ponadto, zważywszy na regulacje, o której mowa w art. 1 ust. 1 cyt. ustawy, konieczne jest ustalenie związku pomiędzy faktyczną działalnością osoby, a jej represjonowaniem. Przepis ten odnosi się nie tylko do orzeczeń wydanych, jeżeli czyn zarzucany lub przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, ale również odnosi się do orzeczeń wydanych z powodu takiej działalności. Z kolei charakteru działalności osoby represjonowanej na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie można domniemywać, lecz w stopniu dostatecznym działalność winna być udowodniona. Orzekając w trybie przepisów tejże ustawy nie bada się też znamion czynu przypisanego represjonowanemu, lecz tylko kwestie związane czy czyn ten był popełniony na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, bądź też czy dana osoba była represjonowana z powodu takiej działalności. Przy stosowaniu ustawy o uznaniu za nieważne (...) niedopuszczalne jest kwestionowanie ustaleń faktycznych. Wskazać też należy, że czynem związanym z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego może być także indywidualna działalność osoby represjonowanej, a nie tylko w ramach związku czy też w organizacji. Wreszcie należy zaakcentować, że o pozytywnym stwierdzeniu nieważności orzeczenia, zważywszy niekiedy na trudności natury dowodowej, może decydować analiza strony podmiotowej, a co za tym idzie, określonej świadomości sprawcy związanej z działalnością niepodległościową na rzecz Państwa Polskiego.

Przenosząc te ogólne wywody na materię dowodową niniejszej sprawy w ocenie Sądu Najwyższego oczywiste jest, że skazanie K. K. nastąpiło z powodu

jego działalności (podkreśl. SN) na rzecz instytucji reprezentujących ciągłość Państwa Polskiego (Rząd Londyński), w tym jego agend (służby wywiadu). Okoliczności te wynikają zarówno z wyjaśnień K. K., jak i również z wyjaśnień K. P. złożonych tak w śledztwie, jak i podczas rozprawy sądowej. K. K. po nawiązaniu współpracy z K. P. z jego relacji wiedział, że pełni on funkcję łącznika pomiędzy krajem, a agendami wywiadu Rządu Londyńskiego. Ponadto K. K., z relacji K. P., dowiedział się, że jako „agent K.” musi pracować dla wywiadu polskiego w Anglii, zaś otrzymane od K. P. 2 500 zł miał przeznaczyć „na cele wywiadowcze”, a meldunki wywiadowcze przysyłać do I. K. (k. 54-56, 72-73, 75). Z kolei K. P., m.in. wyjaśnił, że nawiązał współpracę ze S. L. (byłym oficerem Oddziału II Sztabu Generalnego WP), przedstawicielem Rządu Londyńskiego, który zaproponował mu pracę o charakterze wywiadowczym na rzecz wywiadu Rządu Londyńskiego na terenie Polski, zaś on sam później zaproponował tę współpracę K. K. W związku z tym charakteru działalności K. K. w żadnym stopniu nie zmienia fakt jego przynależności partyjnej czy też otrzymania od K. P. stosownej kwoty pieniężnej. Notoria odnotowują, że w latach 50-tych represjonowane były osoby bez względu na ich przynależność do PZPR, stronnictw i organizacji politycznych. Jak wynika z materiałów sprawy wręczona przez K. P. kwota 2 500 zł K.K. została w większości przeznaczona na prowadzenie przez niego działalności (zakup sprzętu, żywności itp.).

Mając to na uwadze, w uwzględnieniu zażalenia pełnomocnika wnioskodawczyni, należało zmienić zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 1 ust. 1 cyt. wyżej ustawy stwierdzić nieważność wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w W. z dnia 4 czerwca 1952 r., sygn. akt Sr. .../52 w odniesieniu do K. K.

Sąd Najwyższy nie podzielił wniosku zawartego w zażaleniu o stwierdzenie nieważności też postanowienia Najwyższego Sądu Wojskowego, albowiem istota czynów K. K. i wymiar kary związane były nierozdzielnie z orzeczeniem sądu pierwszej instancji.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 13 tejże ustawy.

